

Örkény István: "In memoriam K. H. G."

Egyperces Miskolcra

1945 tavaszára, ha az ember visszanéz, nem mindig tudja, mikor kezdődött el a csend. Ott álltak a Városház téren, a házak falán golyók nyoma, az üzletek és a vendéglők kirakatai rolóval lezárva. A fiatal lányok közül néhányan már könnyed kis ruhákban sétáltak az utcákon. A többiek lódenkabát és kis kalap.

A város, amely egyszerre volt élő és halott némán panaszkodott az átélt borzalmakról.

A házak falai -, a kirakatok lehúzott redőnyei -, az ablakok sötétre elfüggönyözött táblái suttogták az elmúlt idő történeteit.

Az emberek még meg-megjelentek a környéken, de a korábbi pezsgő társadalmi és kulturális életnek nyoma sem maradt.

A fák még épphogy rügyezni kezdtek. Az eltaposott virágok próbálták karjaikat nyújtani az éltető napfényéért. Még a természet is a megújulásért könnyögött.

A katona, aki már nem volt katona, a járda szélén állt és az árnyékát bámulta. Megmozdult, és a vízben megjelenő kép eltorzult. Mellette egy nő állt, kicsi kezében kosárral, mintha piacra indult volna, csak hogy a piac sem létezett már.

Az emberek beszélgettek, de mégis csend ült az utcák sarkán. A szavak is fáradtak voltak. A lelkekben a keserűség és a gyász nyomai tornyosultak.

„– Talán majd a közelgő tavasszal,...” – mondták egymásnak biztatóan a miskolciak. Ahogyan a természet is megújult, a világ is változásra, valami jobbra várt.

A házak megviselt falai a történeteket keményen zengték, mint a cipők koppanása a macskaköves utakon. A tér sarkán egy fiú sétált el, zakója nagy volt rá, talán az apját hordta. Ő sem sietett. Nem volt hová. 1945-ben Miskolc városa sem rohant tovább.

A háború után az ember első dolga az volt, hogy megkeresse saját magát: Vajon él-e még, vagy csak a víz tükrében van jelen. A katona lehajolt. Az arcképe a pocsolya cseppjein megjelent: egyszer úgy, amilyen a valóságban volt, és egyszer, ahogyan szeretne látni magát. Nézte, amíg el nem torzult a víz tükré a szél suhanásától. A nő odalépett hozzá, mintha mondani akart volna valamit, de csak szótlanul állt. A város is mélyen hallgatott.

A víztükör mutatta a halk igazságát a háború utáni csendnek. Csak a lépések visszhangoztak továbbra is az utcákon.

A béke olyan volt számukra, mint a nyugtalan, sekély, visszatükröződő kép a pocsolyában, ami túlélni próbált. A katona tudta, hogy ez a tükörkép már nem a háborúról szól, hanem az EMBERRŐL, aki saját magát nézi, és nem ismeri fel a valódi arcát az átélt borzalmak után.

Utóirat: Az élet megy tovább... Mindig megy...

De, néha egy romos házfal valóságosabb képét adja a világnak a múlttól, mint egy régi festmény a falon.

Miskolc úgy emlékezett, mint egy öregember, akinek fáj a múltja. A házak homlokzatán nem csak golyónyomok voltak, hanem emlékek is felderengtek: egy konyha, ahol egy anya főzött; egy udvar, ahol egy gyermek labdázott; egy bolt, ahol a cukrot mérték. Mind eltűnt, de a fal mindezt tudta, nem felejtette el. Egy ház falán rozsdás szög állt ki. Talán, valaha ott lógott egy kép, esetleg egy családi fotó. Most csak a szög maradt, mint a hiány torz emlékműve.

A Városház téren a szobor ledőlt. Senki sem tudta már, hogy kit ábrázolt, és senki sem akarta visszaállítani. Mindenki úgy érezte, hogy most jobb, ha nincsenek hősök, hiszen ők túl sokat mondanának arról, ami itt történt.

A mindennapjaink számos tisztelettel övezett alakját, szinte elsodorta a történelem vihara, mégis itt megmaradt számunkra az általuk képviselt hit, hogy egyszer minden jobbá válhat még.

A templom harangja néha megszólalt, de senki sem tudta, miért. Talán a szél mozgatta, vagy csak valaki véletlenül húzta meg a kötelet. De, amikor csend lett végre, az emberek megálltak. Nem imádkoztak, csak hallgattak.

A szél, ha a hegyek felől fújt, néha visszahozta a régi hangokat: a csizmák koppanását, egy mélyről jövő sóhajt, egy el nem mondott szófoszlányt. Egy este a templom harangja újra megszólalt. Senki sem húzta meg. Csak szólt..., halkan..., mélyen..., mintha azt mondaná: *itt vagyunk még.*

A városban lassan elkezdett kialakulni valami új, nem azonnal és nem látványosan, hanem úgy, ahogy a forradás terjed a bőrön. Lassan, fájdalmasan, de elkerülhetetlenül. Minden házfal, minden ronggyá lőtt tető, minden kiürült ablak kerete úgy állt ott, mint egy csendes tanú: hogy volt, és lesz is itt még élet.

Ahogy a tavasz lassan, teljes virágba borult, a város is úgy nyílt meg, mint egy seb, amely már nem vérzik, de még tudja, hol fáj a legjobban.

Miskolc nem újult meg hirtelen.

De lett benne valami titokzatos, valami más, ami addig még nem volt:

egy csend, amely már nem a vég, hanem a kezdet csendje volt.